

Liudijimas ir pasakojimas

Užrašai iš J. Carron kalbos CL Diakonijoje

Paklauskime savęs: ar Bendruomenės Mokykloje skaitomas aštuntas skyrius iš „Krikščionybės iššūkio ištakų“ mums leidžia pasitikti ir vertinti tuos iššūkius, kurie iškyla priešais mus? Ar įmanoma gyventi tomis aplinkybėmis, kuriose atsiskleidžia visas žmogaus gyvenimo dramatiškumas, pagal Bendruomenės mokyklos tekstą?

Susidūrę su tikrove, kurioje turime gyventi, pirmiausia turime savęs paklausti, kokio pobūdžio provokaciją mums ji sukelia, nes tikrovė mus provokuoja bet koku atveju, tačiau galime arba priimti visą to iššūkio svarbą, arba jį susiaurinti. Kiekvienas į tą patį iššūkį reaguoja skirtingai. O tada bando atsakyti. Kiekviename asmeniškame ar bendruomeniškame geste iškyla klausimas apie tai, kas padeda atsakyti, o kas ne. Taigi, neužtenka teigti, kad tikrovė mane provokuoja, kad tai savaime man leistų pasiekti kažką objektyvaus, kas atvertų kito „aš“ ir leistų užmegzti ryšį. Kiekvienas dabar gali pasitikrinti, nepriklausomai nuo turimos nuomonės, ar atsakymas, kurį pateikiame tikrovės iššūkiams, yra tikras atsakymas, atsakymas tai problemai, kuri mane provokuoja ir meta iššūkį.

Todėl Bendruomenės Mokykla yra aiškiausias tokios dinamikos pavyzdys, nes Jėzus taip pat buvo provokuojamas tikrovės: „Matydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti lyg avys be piemens“ (Mt 9,36), nes jie savęs nesuvokė, nesuprato savo asmens prasmės. Visa tai, kaip Jis stengiasi atsakyti, yra pastangos atsakyti į tokią provokaciją. Čia paaiškėja, kokia yra aštuntojo skyriaus vertė, nes visas skyrius yra kun. Giussani atsakymas į klausimą „Kas yra Jėzus?“.

Metu kiekvienam iš jūsų iššūkį, kad patikrintume, ar pateikdami savo atsakymus į gyvenimo provokacijas prisimename visus veiksnius, išvardintus šiame skyriuje. Jei tikrai rimtai į jį pasižiūrėtume, imtume suprasti, ar mūsų atsakymas tikrai atsižvelgia į visus veiksnius. Ir suprastume, ar jis gali pažadinti žmogų tikrovėje.

Akivaizdu, kad per savo istoriją (nebūtina, kad dabar ją išgyventume iš naujo) įvairiais būdais stengėmės atsakyti į provokacijas. Kun. Giussani mus visada lydėjo ir stengėsi mus pataisyti: stengėmės atsakyti į 1968-ųjų provokaciją surengdami susitikimą Palalido arenoje 1973-aisiais, o kun. Giussani apie tokį atsakymą pasakė: tai visiškai reaktivi pozicija, ji nepajėgi tinkamai atsakyti į šį iššūkį. Su sukilėliais dalijomės tuo pačiu išsilaisvinimo troškimu, bet to neužteko, kad atsakymas būtų adekvatus. Todėl Metų pradžios susitikime priminėme apie vertinimą, kurį kun. Giussani pateikė 1976 metais.

O kai 1982-aisiais išleidžiamas pirmasis Velykų plakatas, pavadinimu „Kristus – Dievo draugija žmogui“, visi lieka priblokšti, nors viskas atrodė aišku jau nuo 1976-ųjų. Paklauskime, ką sako kun. Giussani: „Mes dešimtį metų kalbėjome apie krikščioniškas vertybes pamiršdami Kristų, nepažindami Kristaus“. Visi galvojome, kad sekėme Kristų, bet Giussani sako: dėmesio, yra kitaip. Kas žiūrėjo laidą, kuri buvo transliuojama Rete4 kanalu praeitą savaitgalį, jo mirties metinių proga, į žurnalisto klausimą „Ką suteiksite jaunimui? Vertybes?“, Giussani atsako: „Reikia suteikti ne vien vertybes, bet, pirmiausia ir svarbiausia, galutinės prasmės poreikį, nes jei vertybės nėra suvokiamos kaip galutinės prasmės aidas, žmonės lieka joms abejingi, tuomet jos gali pasitarnauti nebent daliniam projektui, politikavimui“. Čia nekalbama apie norą imtis „politikos“, tačiau jei pateiktas atsakymas yra dalinis, jis neišvengiamai tampa politikavimu dėl viso to, kuo žmogus užsiima.

Todėl visiems pasiūlyti plakatą apie Kristų, kun. Giussani buvo tarsi grįžimas prie ištakų, tarsi grįžimas prie Judėjimo ištakų. Kun. Giussani suprato, kad mūsų veikla kažkuo nebeatitiko ištakų, net ir sekant judėjimu, atsakant į gyvenimo iššūkius (ne sėdint namie priešais židinį!), pamažu ištakos buvo prarandamos. „Plakatas yra tarsi ištakų susigrąžinimas, tarsi sugrįžimas prie judėjimo ištakų, nes ėmėme laikyti savaime suprantamu dalyku tai, nuo ko judėjimas prasidėjo“. „Plakatas sugrąžino prie ištakų, pasiūlė

judėjimą tokį, koks jis buvo pradžioje“. Taigi, matote, kad ne bet koks atsakymas į provokacijas yra adekvatus, ir mūsų istorija mus nuolat to moko.

Vėliau dar kartą, po referendumo dėl skyrybų ir aborto, ką Giussani padarė? Jis tęsė tą mūšį ar atkreipė dėmesį į kovą prieš valdžios siekiamą troškimo susiaurinimą, nes būtent be troškimo nebelieka žmogaus? Todėl jis stengėsi parodyti, kad valdžia, pasinaudodama melo išaukštinimu kaip įrankiu, susiaurina troškimą, siekia susiaurinti troškimą. Troškimo susiaurinimas arba kai kurių poreikių cenzūravimas yra valdžios ginklas. Pasak jo, tai tapo dominuojančiu mentalitetu: kad mes galime ginti vertybes, bet tik po to, kai susiauriname troškimus.

Todėl matydamas visus šiuos dalykus, dėl kurių nebeliko „aš“, nes „aš“ nesileido giliai provokuojamas, kun. Giussani prakalbo apie „Černobilio efektą“, kad kiekvienam iš mūsų pasakytų: „Tarsi nebebūtų jokios kitos realios akivaizdybės, tik mada, nes mada yra valdžios projektas“.

Kun. Giussani nurodo dvi pasekmes: 1) sunku tapti tikriems dėl krikščioniškojo gyvenimo; 2) priešingai, slepiamės draugijoje, tarsi ji mus nuo ko apsaugotų.

Būtent todėl, norint atsakyti į iššūkį, tampa labai svarbus jo tvirtinimas 1987 metais, kad „žmogus atranda save gyvame susitikime“. Tai nėra kažkokia dvasinė frazė, nėra pabėgimas, kad nereikėtų atsakyti į provokacijas. Esminis klausimas yra: kaip mes išgyvename tikrovę, kad ji pažadintų „aš“, be kurio valdžia mums gali leisti kovoti dėl vertybių ir tuo pat metu mus padaryti tuščius viduje. Todėl nėra realistiškesnio žmogaus apibūdinimo nei tas, kuris yra „Krikščionybės iššūkio ištakų“ aštuntajame skyriuje. Iš to pasimato, kas yra Kristus, ir pasimato, kaip bet koks kitas bandymas gali būti panašus į atsakymą tam tikram problemos aspektui, bet nėra krikščioniškas atsakymas; todėl jis nėra pajėgus atsakyti į visą žmogaus dramatiškumą.

Tuomet kiekvienas gali nuspręsti, ką daryti, tačiau šis skyrius yra giesmė tokiam supratimui, be kurio mes negalėtume (kad ir kaip besistengtume) padaryti nieko, kas iš tiesų atsakytų visam situacijos dramatiškumui. Todėl Bendruomenės mokykla sako: „Tik Dievas gali „išgelbėti“ žmogų, t.y. [visas] tikrąsias ir esmines žmogaus asmens ir jo likimo dimensijas“. Tik Esatis gali instinktyvumą nukreipti į tikslą, kad suteiktų atsakymą žmogiškajai netvarkai; „Kas mane išvaduos iš šito mirtingo kūno?“. Šis šūksnis yra vienintelė priežastis, kodėl žmogus turėtų rimtai apsvarstyti Kristaus siūlymą“. Todėl aštuntas skyrius nėra dvasiškumo ar moralumo paskaita. Tai patvirtinimas apie tai, kas yra Kristus, nes „krikščioniškasis religingumas iškyla kaip *vienintelė žmogiškumo sąlyga*, [...] be kurio[s] kiekvienas siekis išspręsti problemą yra melas“.

Suprantate, kad neužtenka kartoti šį sakinį arba pakeisti jį kitu ir imtis veiklos. Ne, tokį patikrinimą turime atlikti kiekvienas ten, kur esame, ar tai reikalinga mums ir ar reikalinga kitiems, visoms tom dramoms, kuriomis pasinaudodamas gyvenimas mus provokuoja kiekvieną dieną per žmones, esančius šalia mūsų, ar tai pajėgia atsakyti į gyvenimo provokacijas. Jei esame sąmoningi, suprantame, kad mūsų veikimo neužteks, todėl valdžia ir leidžia tokį veikimą, vis tiek įstatymus galiausiai leidžia tie, kas turi valdžią. Tačiau jei neatsibunda asmuo, jei asmuo nėra pažadinamas, beveik neįmanoma, kad nevyrautų visai kitokie rūpesčiai. Tai nereiškia, kad reikia daugiau iniciatyvų, bet kad jeigu „aš“ nepažadinamas, nuolat būsime sutriuškinami.

Galėtume paprieštarauti: „Susidūrus su tam tikromis provokacijomis, kažką juk reikia daryti!“. Pirmas dalykas, kurį reikia padaryti, tai įvertinti problemos svarbą (nes jei auglį gydysime paracetamoliu, tai bus atsakymas provokacijai, bet ar adekvatus?), nes problemos, kuri aprašoma aštuntajame skyriuje, svarba yra tokio lygio, kad neužteks bet kokio „paracetamolio“. Tik rimtai apsvarsčius problemos svarbą, tampa aišku, kokio masto veiksmas yra reikalingas. Tuomet aišku, kodėl Giussani taip pabrėžė tikėjimo suasmeninimą: jis tikrai buvo realistas ir priėmė tikrovės provokacijas!

Jei iš to nepasimokysime, kartosime tuos bandymus, kuriuos jau matėme esant klaidingus, švietėjiški bandymai apginti vertybes be Kristaus yra ne krikščionybė, o Kantas. Nes Šviečiamasis amžius nenorėjo panaikinti krikščioniškųjų vertybių, bet tikėjosi jomis gyventi ir išsaugoti be Kristaus.

Būtent tokio lygio yra Bendruomenės mokyklos ugdymas: be dieviškumo žmogiškumas ir jo vertybės neišliks. Tik Dievas gali išsaugoti visas žmogiškumo dimensijas, kaip matome. Išsaugoti vertybes be Kristaus: suprantu, kad to gali siekti Kantas, bet mane stebina, kad ir mes kartais taip galvojame po to, kai pamatėme gąsdinančius tos istorijos, kuri gimė iš Šviečiamojo amžiaus, rezultatus. Tai, ką matome dabar, yra patvirtinimas, kad bandymas tvirtinti vertybes be Kristaus, yra nesėkmingas. Ir jei tikimės vėl pasiūlyti tai, kas istoriškai buvo nesėkminga, leiskite man pasakyti, kad tai stebina. Nes galiausiai tai reiškia, kad mumyse dominuoja tas pats švietėjiškas, visų mentalitetas. Tačiau tai nėra Judėjimas!

Arba susigrąžinsime ištakas, pagal visas dimensijas, kurias mums atskleidžia Bendruomenės mokykla, arba pasaulyje būsime visiškai „niekas“, nes tai reikštų, kad valdžia sugebėjo susiaurinti „aš“ poreikius, o mes būtume paversti įrankiais kitiems tikslams. Nepamirškime, kad viskas prasidėjo nuo puikių įstatymų, tačiau to neužteko, kad vos per kelias dešimtis metų iš to nieko nebeliktų. Tai yra istorinis faktas, galime pykti, bet savo pykčiu to nepakeisime. O jei patys kartosime tai, kas jau pasirodė nesėkminga, tai vargas mums!

Taigi, aštuntojo skyriaus vertė yra esminė, nes mums suteikia visa apimantį ir realistišką žvilgsnį į tikrąją žmogaus situaciją ir nurodo, nuo ko galima pradėti iš naujo. Neveltui Popiežius Pranciškus pasakė: „Negalime pabrėžti klausimų, susijusių vien su abortu, homoseksualų santuoka ar kontracepcijos būdais. Tai neįmanoma. Aš nedaug apie tai kalbėjau ir dėl to man buvo priekaištaujama. Tačiau kai kalbame apie tai, būtina kalbėti tam tikrame kontekste. Bažnyčios požiūris visiems žinomas, o aš esu Bažnyčios vaikas, tačiau nebūtina apie tai nuolat kalbėti. (...) Dogmatiniai ar moraliniai mokymai nėra visi vienodi. Apaštališkasis paraginimas nėra skirtas netvarkingai perteikti daugybę doktrinų, kurių turi būti griežtai laikomasi. Apaštališkasis paraginimas susitelkia į esminius, būtinus dalykus, kurie tuo pačiu yra žavingesni ir patrauklesni, uždega širdis, kaip atsitiko mokiniams iš Emauso. Turime atrasti naują pusiausvyrą, kitaip net ir Bažnyčios moralinis pastatas sugrius kaip kortų namelis, praras gaivumą ir mielą Evangelijos kvapą. Evangelijos pasiūlymas turi būti paprastas, gilus, apšviečiantis. Toks pasiūlymas vėliau turės ir moralinių pasekmių“. Atsižvelgdamas į tokį susirūpinimą, „Evangelii Gaudium“ („Evangelijos džiaugsmas“) jis pabrėžia: „Didžiausia problema iškyla tuomet, kai mūsų skelbiama žinia atrodo sutapatinama su tam tikrais antriniais aspektais, kurie, nors ir būdami svarbūs [antriniai nereiškia, kad nesvarbūs], patys savaime neatskleidžia Jėzaus Kristaus žinios esmės. Taigi, verta būti realistais ir nelaikyti savaime suprantamu dalyku to, kad mūsų klausytojai puikiai žinos to, apie ką jiems kalbame, kontekstą ir kad sugebės susieti mūsų kalbą su esminiu Evangelijos branduoliu, kuris jai suteikia prasmę, grožį ir patrauklumą“. Ar nemanote, kad kun. Giussani būtų galėjęs pasirašyti po tokiais žodžiais?

Kai 2004 metais kun. Giussani paraše Jonui Pauliui II, kad norėjo pasiūlyti tiesiog „esminius krikščionybės aspektus, t.y. krikščioniškojo fakto aistrą ir jo pradinius elementus, ir viskas“, norėjo pasakyti tą patį dalyką. Pakaktų prisiminti vieną pirmųjų judėjimo knygų, „Krikščioniškos patirties pėdsakai“. Paprasčiau nebūna.

Skaitau toliau iš „Evangelii Gaudium“: „Skelbimas susitelkia į esmę, į tai, kas yra gražiausia, didingiausia, patraukliausia ir tuo pačiu būtina. Pasiūlymas tampa paprastesnis, bet dėl to nepraranda savo gilumo ir tiesos, ir tokiu būdu tampa dar įtikimesnis ir šviesus“. Tikrasis iššūkis glūdi štai kur: ar tai įvyksta; nes mes buvome išrinkti, kad galėtume tai liudyti, kad parodytume tą šviesą, kuri gali pažadinti žmogų. „Visos atskleistos tiesos ateina iš to paties dieviško šaltinio ir jomis tikime tokiu pačiu tikėjimu, tačiau kai kurios iš jų yra svarbesnės, siekiant tiesiogiai išreikšti Evangelijos esmę“.

Per mišias už kun. Giussani kardinolas Scola, uždavęs klausimą, kaip galime atsakyti į gyvenimo iššūkius, pasakė: „Liudijimas ir pasakojimas“. Jis kalbėjo apie gyvenimo liudijimą, ir matome daug pavyzdžių

tarp mūsų, kaip šis gyvenimas yra perduodamas. Todėl dažnai pasakoju tokį epizodą, kuris man atrodo ypač aiškus, apie Rose moteris, iš kurio matome, kaip tokia esminė vertybė kaip gyvenimas gali būti užtemdyta, ir kad tik dėl krikščioniško susitikimo jis vėl gali būti pažadintas ir atskleisti visą savo grožį. Iš pradžių Rose norėjo atsakyti į tą provokaciją, kurią jai sukėlė susidūrimas su kai kurių Kampalos moterų liga (AIDS), padėdama joms gauti vaistų, tačiau greitai pamatė, kad to neužtenka, nes išgėrusios vaistus kelis kartus, nustodavo tą daryti ir pasmerkdamo save mirti. Tačiau sąmoningai suvokdama, kad tik dieviškumas gali išgelbėti visas žmogiškumo dimensijas, ji pradėjo joms skelbti apie Kristų, ir tai pažadino toms moterims suvokimą, kad gyvenimas yra vertingas, nes Paslaptis jį myli ir apkabina. Tuomet jos vėl pradėjo gerti vaistus. Tokią pačią dinamiką pastebėjome įvykstant ir tarp mūsų, pavyzdžiui, Nataša ar Padujos kaliniai, kurie taip pat yra liudijimas apie tą būdą, kuriuo šiandien galime nedviprasmiškai apginti gyvenimą ir jo begalinį orumą.

Man atrodo, kad apmąstyti šiuos dalykus yra itin svarbu, jei nenorime pamesti kompasą.